

VULNERABILITĂȚI ȘI RISCURI ALE NATO PE FLANCUL ESTIC

CRISTIAN MAREȘ¹

VULNERABILITIES AND RISKS OF NATO ON ITS EASTERN FLANK

ABSTRACT

Many scholars wrote a lot about NATO's vulnerabilities and risks on its eastern flank, mostly in Baltic States and Suvalki Gap. Here we analyze both Russia and NATO vulnerabilities, and we construct an hypothetic scenario about how situation can evolve from crisis to open conflict in the near future. One of the secondary theatre will be south-eastern flank, Romanian territory, due to proximity of the Transdnestr enclave and vicinity with Crimean Peninsula.

Keywords: NATO, Baltic States, eastern flank, vulnerabilities, Russia, Ukraine.

O temă deosebit de disputată care a preocupat și va preocupa în egală măsură un număr foarte important de cercetători și analiști, atât civili, cât și militari, este cea referitoare la vulnerabilitățile și amenințările de pe flancul estic al NATO. Ținând cont de această complexitate, este de la sine înțeles că nu poate fi abordată întreaga temă într-un singur articol de dimensiuni reduse, pentru asta nu ar fi îndeajuns nici măcar o lucrare de sute de pagini, deoarece nu ai cum să atingi întreaga gamă de aspecte și forme într-o singură lucrare, deși despre acestea s-au scris și se vor scrie mii de pagini, fără să se poată acoperi întreaga tematică.

De aceea, voi căuta să evidențiez doar o latură, cea militară, cu toate că în strînsă legătură cu ea se leagă și componentele economice, politice, diplomatice, dar și cele culturale, etnice și religioase. Mai mult, ar trebui abordate și restul componentelor devenite esențiale în ultimii ani, fie că vorbim de războiul propagandistic, informațional și cel informatic. În ultimii ani, noi vectori s-au adăugat celor deja clasici, pe lângă spațiul cosmic și spațiul virtual devenind un câmp de luptă fără de care nu se poate concepe o operațiune militară de amploare, o trecere în revistă și analizare a acestora fiind realizată de general dr. Mircea Mureșan și general (r) dr. Gheorghe Văduva în *Războiul viitorului, viitorul războiului*². Din nou, ținând seama de complexitatea subiectului, mă voi mărgini doar la latura militară strictă sau clasică, asupra modului în care se va desfășura un astfel de război al viitorului în flancul cel mai amenințat al NATO, cel estic, din care și România face parte.

Pentru început, să încercăm să vedem ce formă ar avea un astfel de război în viitor pe flancul estic. Alvin Toffler, în lucrarea sa *Război și anti-război*³, face o clasificare originală a războaielor din perspectiva analizelor sale din lucrările precedente,

¹ Director Editura Marist – Baia Mare; e-mail: edituramarist@gmail.com.

² Gen. M. Mureșan, gen. Gh. Văduva, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, București, Editura Universității Naționale de Apărare, 2004.

³ A. Toffler, Heidi Toffler, *Război și anti-război*, București, Editura Antet, 1995.

mai cu seamă *Al treilea val*⁴, respectiv războaie între puteri aparținând primului val, respectiv societăți agricole, celui de-al doilea val, societăți industriale (războaiele mondiale), și celui de-al treilea val, respectiv societăți informatice. De asemenea, pot fi războaie între puteri din al doilea val împotriva altora din primul val (de exemplu războaiele coloniale), sau al treilea val contra celor din al doilea val. Dar nu s-a înregistrat încă un război între societăți aparținând celui de-al treilea val. La fel, James F. Dunnigan⁵, în repetate rânduri, afirmă că nu putem ști cum va decurge un război între două puteri supertehnologizate, din motiv ce încă nu a avut loc niciunul de acest fel. La cincisprezece ani după apariția cărții, afirmația rămâne valabilă.

Armata rusă, percepții și estimări

După gradul în care este percepută armata rusă de către majoritatea analiștilor, dar și a estimărilor proprii, am fi tentați să o încadrăm în rândul armatelor din cel de-al treilea val, dar după modul în care s-au desfășurat conflictele la care a participat și participă Rusia, de la sfârșitul Războiului Rece și până în prezent, suntem tentați să o încadrăm ca o armată din al doilea val.

Desigur, dacă ne uităm de exemplu pe componenta aeriană, observăm îmbunătățiri majore de la intervenția în Georgia din 2008, la cea din Siria din prezent. La fel, la nivelul de comandă și control (C2), la unitățile ruse se observă îmbunătățiri, dar în același timp observăm și eșecuri, cum ar fi cel din estul Ucrainei, unde paramilitarii proruși sprijiniți la un moment dat direct de armata rusă (în august 2014 NATO a publicat imagini din satelit cu tragerile de artilerie de pe teritoriul rus⁶), nu au reușit crearea Novorusiei așa cum era vehiculată în 2014, ci mult mai redusă, provinciile Donetsk și Luhansk.

Dar progresul militar al Rusiei nu poate fi contestat, ea face pași importanți în modernizarea forțelor sale armate, lucru demonstrat mai cu seamă de exercițiile militare care devin tot mai ample și mai complexe. Ultimul exercițiu de amploare este *Zapad 2017*, desfășurat în septembrie 2017 pe teritoriile Rusiei și Belarusului. „Pe lângă Zapad, Rusia mai execută exerciții militare de anvergură, grupate după regiuni: *Centr* (Centru), *Vostok* (Est) sau *Kavkaz* (Caucaz, la granița de sud). Toate sunt exerciții de mare anvergură, cu participarea și implicarea de la zeci de mii, la sute de mii de militari și civili, iar Zapad nu face excepție. Tradiția acestui complex exercițiu militar vine din perioada sovietică, având loc în 1973, 1977, 1981, 1984 și 1985. Unul din cele mai mari exerciții din istoria militară sovietică a fost Zapad 1981, la care au participat peste 100.000 de militari sovietici sau din țările Pactului de la Varșovia. În perioada postsovietică, tradiția desfășurării exercițiului militar Zapad a fost reluată din 2009, acesta având loc o dată la patru ani, în zona de vest, cuprinzând teritoriile Rusiei și Belarusului, dar și enclava Kalinigrad, în zona sensibilă, de graniță cu Țările Baltice și Polonia”⁷. De asemenea, deși vorbim de zeci sau sute de mii de militari implicați, Rusia declară numărul participanților ca fiind sub 13.000, în caz contrar

⁴ A. Toffler, *Al treilea val*, București, Editura Y, 1996.

⁵ James F. Dunnigan, *How to make war. A comprehensive guide to modern warfare in 21st century*, Fourth edition, Harper, New York, 2003.

⁶ <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/ukraine-crisis-nato-images-show-russian-soldiers-artillery-and-armoured-vehicles-in-military-9698471.html>.

⁷ <https://romaniabreakingnews.ro/decriptarea-manevrelor-militare-ruse-zapad-17/>.

fiind obligată prin convențiile militare să invite observatori străini, inclusiv din NATO, să asiste, dar în acest mod Rusia încearcă să păstreze secretul, astfel încât responsabililor NATO să le fie cât mai greu să estimeze corect potențialul militar crescând al Moscovei.

Doar din aceste fapte deducem importanța pe care o acordă Rusia componentelor clasice ale războiului, vorbind aici de instruirea la nivel de brigadă și divizie, plus accentul pe infanterie, blindate, artilerie și mecanizate. În concepția rusă, acestea vor juca un rol important în viitorul război pe care îl va purta Rusia, și să nu uităm că NATO este un inamic declarat al Rusiei chiar în propria sa doctrină militară⁸. Mai important, încă nu putem ști în ce grad Rusia are o armată apropiată de al treilea val sau când o va avea, cert este că depune importante eforturi în acest sens. Iar politica și retorica sa agresivă din ultimii ani ar trebui să tragă semnale puternice de alarmă. Fără îndoială ele există, există și unele măsuri ale NATO, dar întrebarea e dacă ele sunt suficiente și proporționale, dar mai ales dacă sunt luate și programate în timp real, respectiv înainte ca agresivitatea Rusiei să se manifeste tocmai în zonele în care NATO este vulnerabil.

NATO și vulnerabilitățile ce decurg din percepția viitorului conflict

De cealaltă parte, NATO încă rămâne prizoniera trecutului apropiat.

Nu se prevăd a fi războaie inter-NATO, deși în 1974 am fost foarte aproape, în criza din Cipru dintre Grecia și Turcia. Există voci importante în comunitatea analiștilor politici și militari care previzionează o posibilă îndepărtare a Turciei de NATO, în urma eșuării loviturii de stat din vara lui 2016 și a măsurilor luate de conducerea turcă ulterior, și chiar posibilitatea ca Turcia să își amintească de vocația ei imperială anterioară anului 1923, și de aici posibila ieșire a ei din NATO și chiar posibilitatea unui conflict cu alianța, desigur în asociere cu alte puteri. Una din cele mai importante viziuni ale acestui aspect îi aparține lui George Friedman, CEO Stratfor, în cartea sa publicată în 2009⁹.

NATO va fi implicată și în viitor în genul de intervenții caracteristice alianței în perioada post Război Rece, ca și până în ziua de astăzi; ne referim la operațiuni contrateroriste și de contrainsurgență (Afghanistan și Irak), sau acțiuni aeriene ca în Bosnia-Herțegovina (1995), Kosovo (1999), Libia (2011) sau Siria (2011-prezent). De asemenea, vom putea asista la misiuni umanitare alături de ONU, de impunere a păcii sau de reconstrucție post-conflict. Este posibil să asistăm la intervenții NATO în conflicte limitate între state (interstatale) sau în interiorul unor state (intrastatale), toate limitate în timp și spațiu. NATO se va implica în siguranța rutelor comerciale maritime și acțiuni contra pirateriei (în estul coastelor Somaliei), și în alte acțiuni similare.

Toate aceste acțiuni desfășurate de NATO în ultimii douăzeci și șase de ani de la încheierea Războiului Rece au creat un model de acțiuni caracteristice, un model la ce se pot aștepta decidenții NATO ca și viitoare acțiuni militare ale alianței. Toate acestea, coroborate cu lipsa unui inamic pe măsura forței militare a alianței, plus extinderea ei, fapt care a dus la scăderea puterii de reacție și de decizie (implicarea NATO în acțiuni militare trebuie votată în unanimitate de toți cei 28 de membri), a

⁸ <https://www.rt.com/news/217823-putin-russian-military-doctrine/>.

⁹ G. Friedman, *Următorii 100 de ani*, București, Editura Litera, 2009.

duș la o slăbire a alianței ca și capabilități de reacție rapidă și desfășurare de forțe de răspuns în cazul unui conflict major cu un adversar pe măsură. La acestea se adaugă și constrângerile de ordin financiar, mai cu seamă în urma crizei din 2008, care au afectat cu preponderență cheltuielile militare ale membrilor. Multe programe de dotare și înzestrare au fost anulate sau amânate pe aceste considerente.

Astfel, NATO a ajuns să poată acționa eficient contra unui spectru mult mai îngust de amenințări față de cum era capabilă să o facă în 1991. Așteptările unui anumit tip de conflict în viitor vor afecta negativ capacitatea de adaptare și ripostă la un alt tip de conflict, care nu este suficient de bine prevăzut ca și probabil, chiar dacă analiștii îl consideră posibil. Insistența NATO pe acțiuni de contraterorism și contra-insurgență, pe lângă dezvoltarea capabilităților trupelor și a managementului militar în această direcție, mai ales în domeniul forțelor speciale, a avut și un efect negativ, care ar putea avea efecte pe măsură în cazul unui conflict de altă natură decât cea atât de exersată de NATO în ultima perioadă, mai ales după 11 septembrie 2001.

Mă refer aici la neglijarea pe toate planurile a componentelor esențiale în cazul unui conflict convențional cu o putere militară comparabilă cu NATO. Dar un viitor conflict militar care ar putea opune NATO o putere militară (sau o alianță) suficient de tehnologizată și pregătită, de genul puterilor celui de-al treilea val, după clasificarea lui Toffler. Majoritatea analiștilor militari defineau în urmă cu câțiva ani această eventualitate ca imposibilă sau prea puțin posibilă. După anexarea Crimeei de către Rusia în martie 2014 și izbucnirea conflictului din estul Ucrainei, tot mai mulți o consideră posibilă. Iar după declarațiile de la Moscova și concentrarea de trupe în vecinătatea Țărilor Baltice, probabilă. Sperăm să nu devină inevitabilă.

Vulnerabilități

Spuneam mai sus că după 11 septembrie 2001 SUA și NATO s-au concentrat mai mult pe capacitățile contrateroriste și contrainsurgență, ținând cont de specificul operațiunilor din Afghanistan și Irak. Excluzând invazia din Irak din 2003, o operațiune americano-britanică, forțele NATO nu au mai luat parte la altfel de operațiuni, exceptând desigur operațiunile de bombardament aerian, cum ar fi cea din Libia în 2011, dar și aici flotele aeriene europene și-au arătat limitele, ajungând spre epuizarea stocurilor de muniții, mai cu seamă cele inteligente. „Less than a month into the Libyan conflict, NATO is running short of precision bombs, highlighting the limitations of Britain, France and other European countries in sustaining even a relatively small military action over an extended period of time, according to senior NATO and U.S. officials”¹⁰.

Pe lângă asta, am asistat la o scădere continuă a importanței forțelor cheie într-un conflict convențional: infanteria, trupele mecanizate și mai cu seamă trupele blindate, baza forțelor terestre. Posibilitatea ciocnirii blindatelor pe câmpul de luptă, decisivă în ruperea fronturilor celui de-Al Doilea Război Mondial, a sprijinului necesar acestora cu trupe mecanizate și de infanterie, toate acestea au ajuns să fie văzute ca și o relicvă a gândirii militare din Războiul Rece, atunci când tancurile NATO și ale Tratatului de la Varșovia stăteau concentrate față în față în dreptul trecătorii Fulda din Germania, calea cea mai ușoară de invazie spre est. Un astfel de

¹⁰ https://www.washingtonpost.com/world/nato-runs-short-on-some-munitions-inlibya/ 2011/04/15/AF307EID_story.html?utm_term=.7f60f8776046.

război era văzut ieri de conducerea NATO, de analiștii militari, ca și imposibil. Dar, cum spuneam, după 2014 a devenit în ochii aceluiași ca și posibil. Dar semnalele erau mai vechi, să ne amintim de invazia rusească din Georgia din 2008, unde blindate rusești ale Armatei 58 au fost vârful de lance care i-a înfrânt pe georgieni în cinci zile.

Totuși, asistăm la scăderea ponderii importanței blindatelor, a trupelor mecanizate, a infanteriei, a artileriei, chiar și a elicopterelor vânătoare de tancuri în cadrul NATO, în mare măsură în urma constrângerilor bugetare, dar și din alte motive. Iar în cazul unui conflict de această manieră, ele, forțele terestre, vor duce greul luptei.

O altă chestiune o reprezintă vulnerabilitatea geografică a unor state membre ale alianței, în top fiind Țările Baltice: Estonia, Letonia și Lituania. În cazul unui conflict convențional sunt greu de apărut, mai cu seamă dacă ținem cont de declarațiile de la Moscova. Astfel, vedem cum aceste vulnerabilități se pot transforma în amenințări, mai cu seamă dacă ținem cont de inevitabila încetineală în reacție a alianței nord-atlantice, prizonieră a deciziei unanime a celor 28 de membri. În cazul unui astfel de conflict, o invazie a Rusiei direcționată împotriva acestor trei țări nu are șanse să fie eficient contracarată în timp util de către NATO, până la reunirea Consiliului NATO și luarea deciziei. După invocarea Articolului 5, aprobarea și decizia intervenției, pentru Țările Baltice va fi prea târziu. Tocmai un astfel de scenariu este subiectul cărții generalului britanic Sir Richard Shirreff¹¹, fost adjunct (până la retragerea din 2015) al Comandantului Forțelor NATO din Europa, generalul american Philip Breedlove. Astfel de cărți ce previzionează izbucnirea celui de-al treilea război mondial nu sunt ceva nou, au apărut încă din timpul Războiului Rece, cum ar fi cartea coordonată de generalul Sir John Hackett¹² (decorat în Al Doilea Război Mondial, ulterior adjunct al statului major al SUA și comandant al grupului de armate nord al NATO), sau a lui Tom Clancy¹³.

O altă vulnerabilitate majoră a alianței este logistica. Pe lângă faptul că nu are suficiente mijloace de luptă într-un astfel de război, greutatea este să le transporte în timp util acolo unde trebuie. Insuficiente mijloace de transport, terestru și aerian, pentru a transporta necesarul de trupe, blindate, piese de schimb, muniție, hrană etc. Pe lângă faptul că acestea nu sunt suficiente, nu sunt disponibile în puncte de unde pot fi ușor distribuite și mutate, asamblate și constituite în unități de luptă capabile să respingă o invazie inamică de o magnitudine medie. Trebuie menționat aici că Forța de Reacție Rapidă a NATO, decisă la Summitul din Țara Galilor din 2014, este doar pe hârtie; la fel, creșterea cheltuielilor militare de către statele membre, decisă tot aici, nu s-a realizat decât cu puține excepții, printre care și România. Astfel, la punctul 8 al Declarației Finale a Summitului se spune: „As part of it, we will establish a Very High Readiness Joint Task Force (VJTF), a new Allied joint force that will be able to deploy within a few days to respond to challenges that arise, particularly at the periphery of NATO's territory. This force should consist of a land component with appropriate air, maritime, and special operations forces available. Readiness of elements of the VJTF will be tested through short-notice exercises. We will also establish an appropriate command and control presence and some in-place force

¹¹ General Sir R. Shirreff, *War with Russia*, Palimpsest Book Production Ltd, London, 2016.

¹² General Sir T. Hackett, *The Third World War*, Sidgwick & Jackson, London, 1978.

¹³ T. Clancy, *Furtuna roșie*, București, RAO International Publishing Company, 2006.

enablers on the territories of eastern Allies at all times, with contributions from Allies on a rotational basis, focusing on planning and exercising collective defence scenarios. If required, they will also facilitate reinforcement of Allies located at NATO's periphery for deterrence and collective defence"¹⁴.

Observăm că SUA au decis mutarea de echipament greu (artilerie, tancuri Abrahams, vehicule blindate) în Polonia, Țările Baltice, România și Bulgaria, tocmai ca și o manevră de descurajare a unor posibile, deja, acțiuni militare ale Rusiei. Inițiativa este foarte bună, dar este doar un prim pas, deoarece acest echipament nu funcționează singur, este nevoie de echipaje pregătite și antrenate pentru punerea lui în stare de luptă și, mai ales, pentru luptă. E nevoie de logistica necesară transformării acestor piese de echipament în unități capabile să lupte. Vorbim aici de mecanici, instructori, depozite de subzistență și piese de schimb, pentru fiecare combatant e nevoie de cel puțin cinci alții care au rol doar de susținere a capacității de luptă.

Mai e nevoie de antrenament și pregătire a echipajelor ca să poată acționa ca și o echipă, și mai ales de coordonare, de state majore care să dirijeze întregul proces. Mai presus de toate e nevoie de integrarea forțelor armate multinaționale sub o comandă centralizată, unică, doar în acest fel unitățile NATO putând acționa coerent pe câmpul de luptă. Și doar astfel pot avea șanse de victorie.

Să luăm un singur exemplu. Să presupunem că pe un câmp de luptă contra unui inamic convențional, apropiat ca și dotare și pregătire, se află forțele multinaționale NATO. Un avion de recunoaștere olandez observă o concentrare inamică în fața unui batalion de infanterie românesc. O dronă americană observă o coloană de tancuri inamice camuflate în fața unei companii britanice învecinate. Informațiile sunt transmise la centrul de comandă al fiecăruia. Dar de la centrul de comandă olandez și american până să ajungă la batalionul român și compania britanică, trecând de la centrul aerian olandez și american, apoi mai departe spre comandamentul frontului care poate fi german, de acolo la comandamentul român și britanic, și de aici în teren la batalionul român și compania britanică, timpul esențial se va fi scurs și poate va fi prea târziu pentru trupele din teren. De aceea e nevoie de o comandă integrată, de comandă și control (C2), astfel ca informația să ajungă în timp util. Forțele armate ale SUA au ajuns la un grad înalt de integrare, C4I (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence), dar în cadrul NATO, între forțele multinaționale, încă este un deziderat. Tocmai acesta este scopul multora din exercițiile militare multinaționale din cadrul NATO. Dar în cazul unui conflict în viitorul apropiat, integrarea totală a forțelor încă nu este posibilă.

Totuși, din punct de vedere naval, nicio putere maritimă nu poate sta în fața celei americane, marina militară americană fiind mai puternică decât următoarele treisprezece luate la un loc, din care unsprezece sunt aliate: „The comparisons of fleet aggregate tonnages are quite stunning. The U.S. battle fleet alone, composed of modern, large, and commodious warships, comes in at an aggregate displacement of 2.85 million tons. In contrast, only seven other countries operate war fleets that displace more than 100,000 aggregate tons, and 10 more operate fleets that displace between 50,000 and 100,000 tons. (...) Together, the navies of these 17 countries account for 2.66 million tons of the entire rest of the world's (ROW) aggregate war-

¹⁴ http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm.

ship displacement of 3.03 million tons (88 percent) (...) at 94 percent of the total aggregate ROW tonnage, the U.S. war fleet displaces nearly as much as all other warships in the world's navies"¹⁵.

Din punct de vedere aerian, din nou NATO este net superioară, dar dacă sistemele antiaeriene rusești de genul S-400 ar putea echilibra balanța, ne vom vedea în situația în care decizia finală va fi pe umerii componentei terestre, care ar putea deveni primordială în cazul unui conflict militar NATO-Rusia pe continent.

Și aici, pe ansamblu, putem spune că forțele terestre sunt principala vulnerabilitate a NATO în cazul unui astfel de conflict.

De la criză la conflict

Teoria și practica ne spun cum vulnerabilitățile se pot transforma în amenințări și apoi în crize, de aici putându-se genera un conflict care să escaladeze dacă nu este gestionat corect. Cel mai bine e să fie prevenit, eliminând sau micșorând vulnerabilitățile, exact ceea ce a făcut NATO prin deplasarea tehnicii militare pe flancul estic al NATO, dar cum spuneam, măsură incompletă. Modul în care se va putea declanșa criza poate varia în funcție de mulți factori greu de cuantificat. La fel, locul unde ar putea fi localizată. Cel mai probabil va fi vorba de Țările Baltice, cea mai mare vulnerabilitate geografică și, foarte important, foste teritorii deținute de Uniunea Sovietică până în 1991. Impactul pe plan intern pentru Rusia ar fi mult mai mare decât ocuparea Crimeii sau a Donbasului, pentru ruși reprezintă un nou pas important spre refacerea URSS, despre destrămarea ei președintele Vladimir Putin spunând că a fost „cea mai mare catastrofă geopolitică a secolului XX”¹⁶.

Putem spune că ne aflăm într-un moment de evoluție a crizei NATO-Rusia. Este destul de dificil să vedem de unde sau cine a început, din cauza faptului că deciziile se mișcă în cadrul unor constrângeri, mai mult sau mai puțin vizibile. Se pot aplica dilema prizonierului sau alte teorii ale jocurilor, având în vedere declarațiile bilaterale și evoluțiile pe scena politico-militară. Spre exemplu, instalarea elementelor unui scut antirachetă în România și Polonia a fost folosită de Rusia ca pretext pentru retragerea din CFE și dezvoltarea unui program ambițios de înzestrări militare ca răspuns. Observăm o dinamică a escaladării, de la declarații politice, demonstrații militare, acțiuni violente într-o țară terță (Ucraina), la acte de natură politică, cum ar fi impunerea de sancțiuni economice și de natură politică Rusiei de către alianță și statele occidentale. Suntem deja în faza următoare, de acumulare și concentrare de unități și tehnică militară în apropierea zonelor de frontieră.

Odată conflictul militar izbucnit, nu se poate determina nici măcar aproximativ cum se va desfășura imediat ce încep operațiunile militare. „(...) nici cel mai iscusit strateg al lumii, Napoleon, nu a putut să meargă cu prevederile și concepțiunea proiectelor lui de operațiuni decât cel mult până la luarea contactului cu forțele adverse. Moltke, un profund meditator asupra actului războiului, n-a putut nici el să prevadă natura operațiunilor armatelor ce a dirijat decât până la primele întâlniri cu

¹⁵ <http://www.globalsecurity.org/military/world/links-navy.htm>.

¹⁶ <http://www.mediafax.ro/externe/putin-urss-era-marea-rusie-disparitia-uniunii-este-cea-mai-mare-catastrofa-geopolitica-a-secolului-trecut-8986966>.

inamicul”¹⁷. Această tendință, în ciuda progreselor în matematică și informatică, poate fi explicată prin teoria haosului. „Calcularea raportului de forțe, constituirea dispozitivelor, realizarea sistemului de foc apelează totdeauna la matematică. (...) Dar, chiar și acelea nu pot fi controlate decât într-o anumită măsură, adică în elementele (constantele) care mențin o anumită stabilitate și continuitate sistemului pe care-l modelează și îl definesc. Dincolo de aceste aspecte, intervin însă numeroasele variabile care depind atât de condițiile inițiale, cât și de comportamentul sistemului în bifurcații”¹⁸.

Calculule și analize premergătoare

Din aceste motive ne este imposibil să facem o analiză a desfășurării războiului viitor dintre NATO și Rusia, acel gen de război între forțe tehnologizate despre care James F. Dunnigan spunea că nu se poate prevedea modul în care se va duce. De aceea din acest moment se pot face doar supoziții, dar bazate pe date reale disponibile.

În toate analizele și previziunile se folosesc metode matematice de comparație, dar, după cum explicam, prin teoria haosului există un număr mare de variabile care nu pot fi cuantificate. Până și performanțele din catalog ale armamentelor s-a dovedit că sunt diferite față de cele de pe câmpul de luptă. De exemplu racheta aer-aer de rază medie (capabilă să lovească ținte BVR Beyond Vizual Range, dincolo de câmpul vizual), AIM-120 AMRAAM are o precizie dată de peste 90%, dar în puținele situații de luptă de care a avut parte, contra unor adversari inferiori, respectiv avioane cu performanțe mai slabe și piloți mult mai slab pregătiți, precizia a scăzut sub 50%, ceea ce poate spune mult despre modul în care se va putea comporta împotriva unor adversari tehnologic apropiați. O astfel de comparație se poate face pentru întreg spectrul de armamente, în aviație, forțele navale, blindate, artilerie, rachete, vehicule blindate, unități de infanterie sau forțe speciale. Dar în cazul tuturor, trebuie păstrate rezerve asupra performanțelor și comportării efective pe câmpul de luptă, într-un angajament real.

Această diferență între performanțele așteptate ale armamentului și cele obținute în mod real poate avea o influență importantă inclusiv asupra tacticii viitoare și aici e suficient să dăm un singur exemplu: doborârea de către apărarea antiaeriană sârbă a unui avion invizibil F-117 la 25 martie 1999, de către un sistem sovietic S-125 Neva (indicativ NATO SA-3 Goa) considerat depășit, a făcut ca bombardamentele asupra Serbiei să aibă loc numai de la altitudini superioare (peste 5.000 m), pentru a minimiza riscul doborârii altor aparate, fapt care a dus la scăderea preciziei bombardamentelor, unele obiective militare raportate distruse fiind de fapt ținte false¹⁹.

Același raționament se poate extinde și la unități militare ce folosesc armamentul, inclusiv la companii, regimente, brigăzi și divizii, și de aici la armate întregi. Dar aici apar variabile suplimentare, în afara factorului uman ce mănuieste un armament sau altul în funcție de pregătirea și experiența lui. Aici variabilele sunt foarte complexe și țin de ceea ce istoricii militari numesc moralul și forțele morale, care

¹⁷ General G.A. Dabija, *Armata română în războiul mondial (1916-1918)*, vol. 1, București, Editura I.G. Hertz, 1934, p. 70.

¹⁸ Gen. M. Mureșan, gen. Gh. Văduva, *op. cit.*, p. 36.

¹⁹ https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/2007/MR1406.pdf, p. 33, 71, 72.

implică inclusiv încrederea în cauza pentru care luptă, dar nu numai atât. Vorbim aici de coeziunea unei unități care ajunge să lupte ca o echipă, dar asta se poate obține la un nivel acceptabil numai prin pregătire intensă și experiență. Se adaugă și încrederea în lideri, de la subofițeri și ofițeri până la conducerea superioară a armatei. Calitățile leadershipului sunt esențiale pentru orice armată care va obține victoria, fără ele este imposibilă.

Aceste scopuri se obțin pe timp de pace prin exerciții militare și aplicații, inclusiv inter-arme și comune interțări membre ale alianței. Se urmărește pregătirea, coeziunea, omogenitatea în gândire și acțiune. NATO face astfel de exerciții destul de des, dar și armata rusă la fel. Dar deosebirea este mare, NATO conduce exerciții de 6-20.000 de militari, pe când Rusia face în apropierea granițelor Țărilor Baltice exerciții militare ce implică între 30.000 și 80.000 de militari²⁰.

La nivel superior, pentru o bună pregătire strategică și tactică, se fac jocuri de război (*war games*) și se elaborează planuri de contingență (*contingency plans*) ca rezultat al acestora. *War games* se fac de către conducerea superioară a armatelor sau a alianței și pornesc de la o criză și urmăresc desfășurarea acesteia și modul în care forțele proprii răspund și reacționează în cadrul crizei militare. În trecut se făceau pe hartă, prin metode empirice, astăzi sunt aplicate tehnologiile informatice pentru o simulare cât mai apropiată de realitate, în speță pentru a da o imagine cât mai clară asupra timpului necesar deplasării unităților și mai ales consumului material și uman în situațiile de angajament militar. Se calculează rația pierderilor de ambele părți pe zile de angajament, se fac calcule laborioase și sofisticate, iar pe baza rezultatelor se trasează acele *contingency plans*. Ei bine, doar din această descriere ne dăm seama de componenta mai mult teoretică a acestor *war games* și prin consecință a *contingency plans*; e suficient să reamintim că rația de pierderi este teoretică și depinde de factorii și cifrele introduse în programul informatic, factorul uman neputând fi cuantificat decât foarte aproximativ. Și de aici relativitatea acestor exerciții. Nu spun că ar fi inutile, dar că nu pot fi luate ca și literă de lege.

Un exemplu practic, în Georgia 2008, vârful coloanei de blindate ruse din Armata 58 ce avansa spre Tskinali, capitala Osetiei de Sud, a fost prins și distrus într-o ambuscadă de o singură echipă a forțelor speciale georgiene, sprijinită de câțiva polițiști. Maiorul rus Denis Vetchinov și-a pierdut viața²¹, iar generalul-locotenent Anatoly Khrulyov, comandantul Armatei 58, a fost rănit și nu a lipsit mult să fie capturat²². O operațiune rapidă a forțelor speciale, determinate și motivate, contra unor forțe mult superioare, al cărei rezultat nu avea cum să fie cuantificat în simulările de calculator. E un mic exemplu al rolului pregătirii, coeziunii și moralului, chiar o trupă mică, dar pregătită și motivată, poate aplica inamicului superior numeric și în tehnică militară pierderi importante, disproporționat de mari.

²⁰ <http://www.nato.int/docu/Review/2016/Also-in-2016/security-baltic-defense-nato/EN/index.htm>.

²¹ <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/2569650/Russian-soldiers-who-died-in-Georgia-conflict-hailed-as-heroes-by-Kremlin.html>.

²² [https://en.wikipedia.org/wiki/Special_Forces_Brigade_\(Georgia\)#South_Ossetia_2008](https://en.wikipedia.org/wiki/Special_Forces_Brigade_(Georgia)#South_Ossetia_2008).

Desfășurarea conflictului

Cu toate că nu pot fi luate ca axiome, aceste *war games* sunt importante, putând face o imagine relativă, dar apropiată asupra potențialelor desfășurări ale unui conflict. Iar în privința Țărilor Baltice, în cazul unei agresiuni rusești la scară mare, aceste jocuri de război sunt categorice: NATO nu are cum, la ora actuală și cu actuala desfășurare de forțe, să apere Țările Baltice. Acestea ar urma să fie ocupate într-un interval de la câteva zile la două săptămâni fără ca NATO să poată interveni eficient pentru respingerea agresiunii²³.

După toate probabilitățile, ținând cont de declarațiile de la Kremlin, ținta cea mai probabilă a viitoarei agresiuni rusești vor fi chiar Țările Baltice. Sunt toate prezumțiile pentru asta: au fost parte a URSS, geografic și strategic sunt greu de apărat de către NATO, sunt prinse între două fronturi rusești (Rusia și Kalinigrad), exact ca și Polonia în 1939 între Germania și Prusia Orientală, au o importantă minoritate rusă care poate fi manipulată etc. Ca și în cazul Crimeii sau al estului Ucrainei, vor începe demonstrații ale minorității rusești, urmate de violențe, apar omuleții verzi (soldați înarmați și cu uniforme fără însemne care pun stăpânire pe punctele strategice), apoi confruntările militare între trupe paramilitare ale etnicilor ruși cu forțele guvernamentale. Desigur, ca și în cazurile precedente, Rusia va nega orice implicare, la suprafață ducând un război prin interpuși (*proxy war*), dar trupele sale se vor afla la conducerea și în rândurile rebelilor. În cazul în care forțele guvernamentale reușesc să controleze rebeliunea și să o îngreiească, trupele ruse vor interveni direct, la fel ca și în august 2014 în Donbass²⁴.

Sau, se poate ca Rusia să meargă pe cartea disimulării și să lovească în altă parte, ca să-și surprindă adversarul. Un alt obiectiv care nu implică o confruntare directă cu NATO îl reprezintă sudul Ucrainei, cu orașul Mariupol, ocuparea acestuia putând face o legătură terestră, un coridor între Donbass și Crimeea, intrarea în istmul Perekop, calea pe uscat spre Crimeea. Este obiectivul cel mai logic și mai accesibil, dar care nu face subiectul acestui articol.

În momentul în care Țările Baltice, una, două sau toate trei, se vor confrunta cu scenariul mai sus menționat, se pune întrebarea unde și când poate interveni NATO. Desigur, cei agresati vor invoca Articolul 5, dar vor trebui să aducă dovezi că e vorba de o agresiune externă și nu de tulburări interne. Decizia de a trimite trupe NATO în Țările Baltice va trebui să o ia Consiliul NATO în unanimitate – toate cele 28 de state. Dacă agresiunea nu este clară în prima fază și are aspect doar de revoltă a etnicilor ruși, fără sprijinul Moscovei (care va nega orice implicare), chiar dacă toți știm cine e în spate, s-ar putea ca unele state, mai ales cele legate cu legături economice și financiare cu Rusia, să se opună rezoluției. Asta va da timp suplimentar agresiunii, până ce balticii vor putea veni cu dovezi. Iar când va fi clar cine e agresorul, va fi prea târziu, Țările Baltice vor fi fost deja ocupate.

De aici vine următoarea fază și cea mai complexă. Câți din cei 25 de membri rămași ai alianței vor fi de acord să își trimită soldații să lupte și să moară pentru Țările Baltice? Dacă nu o vor face, NATO își va pierde credibilitatea și însăși rațiunea

²³ http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR1253.html.

²⁴ *Tactica și Strategia*, nr 1 (3), iunie 2015, p. 6-12.

de a fi. Trei membri NATO au fost atacați și ocupați, iar NATO nu reacționează pe măsură. Poate fi sfârșitul NATO.

Dacă o va face, intrăm în necunoscut, un conflict militar deschis între două forțe tehnologizate, chiar dacă balanța înclină mult spre NATO. Se va constitui o forță de reacție rapidă (*VJTF*, planificată să devină operațională în 2017, dar încă pe hârtie), de tipul celei decise la Summiturile anterioare NATO, dar rămasă la nivel de dezi-derat, prea puțini pași practici fiind făcuți de atunci. Această forță ar trebui să aibă 10.000 combatanți, în loc de 5.000 militari cât este preconizat. În eșalonul doi, pe lângă această forță se vor pune în mișcare unități mecanizate și de infanterie, precum și logistica necesară. Se vor muta escadrile cu unități de susținere din Anglia și de la baza Aviano din Italia, plus escadrile din vestul Europei. Forțele terestre și aeriene se vor concentra în vestul Poloniei. Va începe deplasarea forțelor navale americane și britanice prin Marea Nordului spre Marea Baltică, însoțite de nave franceze, germane și norvegiene. Probabil Flota a 5-a din Mediterana se va deplasa și ea. Va fi vorba de cel puțin două Task Force, două portavioane clasa Nimitz cu vasele de escortă, plus nave aliate. În mod sigur vor fi imbarcate în nave de transport și trupe de desant maritim, însoțite de vehicule speciale de debarcare.

Este de așteptat ca unii membri ai alianței să nu participe din diferite motive sau să participe doar cu contingente simbolice. România s-a dovedit un membru fidel alianței, participând la toate acțiunile acesteia acolo unde a fost nevoie, cu contribuții importante în Afghanistan, dar și în cadrul coaliției din Irak. În mod sigur va participa cu efective importante, mai ales prin prisma relației sale speciale cu SUA, dar și cu Polonia, direct amenințată de prezența trupelor rusești în Țările Baltice și în Kalinigrad. România nu va putea trimite aviație, capitol la care este deficitară, și nici forțe navale. Acestea, așa puține cum sunt, sunt necesare în cazul în care Rusia va schimba axul de avans spre Ucraina pentru a crea Novorusia și a ajunge la gurile Dunării. De asemenea, forțele navale îi sunt necesare protecției coastelor Mării Negre, Rusia fiind, după ocuparea Crimeei, puterea maritimă predominantă în acest spațiu. Dar în mod sigur România va trimite importante unități de infanterie și mecanizate, foarte probabil și un batalion de tancuri TR-85M1 Bizonul.

Aceste mutări și concentrări de trupe, consolidări de poziții și omogenizarea contingentelor este un proces de durată, vor necesita minim o lună. La fel, deplasarea componentei navale. Dar, cel mai important, Rusia are inițiativa în această fază. Întrebarea principală e ce va face Rusia în acest interval? Își va consolida pozițiile în Țările Baltice eliminând mișcările de gherilă ce vor apărea inevitabil și atât? Ținând cont de istorie, să ne amintim că balticii au dus un război de partizani mai mulți ani după 1945, la fel ca și românii, și în mod sigur vor lupta în păduri pentru țara lor. Depinde de amploarea acestor mișcări, în mod sigur ajutate de NATO cu provizii, armament și instructori, chiar și cu forțe speciale, pentru a estima în cât timp vor reuși rușii să își consolideze stăpânirea asupra Țărilor Baltice. Dacă reacția NATO va întârzia prea mult, va da timp Rusiei să anihileze partizanii și să elimine orice opoziție, asta făcând intervenția mai dificilă. Pe de altă parte, un atac prea puțin pregătit poate eșua ușor.

În acest sens, în funcție de cei doi factori, respectiv consolidarea poziției rusești prin anihilarea rezistenței și concentrarea trupelor NATO pentru un atac, trebuie găsit momentul optim pentru contraofensivă. Respectiv, acest moment trebuie

ales când rezistența balticilor este încă suficient de puternică ca să stânjenească trupele ruse; acest aspect este descendent și concentrarea NATO în vestul Poloniei este suficient de puternică, și atinge o suficientă superioritate pentru ca să poată ataca cu succes și cu minimum de pierderi, grafic ascendent. Dacă se întârzie prea mult, concentrarea poate fi mult mai mare, dar nu va beneficia de suportul rezistenței din teritoriul ocupat, anihilată între timp, fapt care va duce la lipsa aportului important al ajutorului partizanilor din spatele frontului. Se cunoaște din istorie importanța aportului rezistenței din spatele liniei inamice.

Consolidarea NATO în Polonia trebuie făcută rapid și sistematic, punând accent pe C2, *command and control*, integrarea sub aceeași conducere a forțelor multinaționale, cu tendință spre C4I, atins doar de trupele americane până în prezent. În mod sigur, exercițiile comune desfășurate până acum nu vor fi făcut ca acest deziderat să se atingă ușor odată trupele concentrate în teren.

Mai rămân multe variabile pe plan global sau regional, ca de exemplu atitudinea Belarusului, care foarte probabil să se alinieze cu Rusia, deschizând un nou front, de fapt lărgindu-l spre sud pe cel precedent și amenințând Ucraina și de la nord. Dar și atitudinea Suediei și Finlandei, care nu sunt membri NATO, dar s-ar putea considera implicați într-un conflict în imediata lor vecinătate. Atitudinea celor trei țări poate oscila de la neutralitate la ostilitate, poate chiar la implicare, totul ține de chestiunile diplomatice și politice, iar decizia pe care o va lua fiecare dintre cele trei țări ar putea influența decisiv modul în care se va duce războiul. Mai mult, dacă extindem paleta strategică, putem vedea că în cazul unui astfel de conflict, când NATO și SUA sunt concentrate în nord-estul Europei, s-ar putea să asistăm la unele surprize. China, Iranul, Orientul Mijlociu în general, poate chiar și Turcia, să nu mai vorbim de India și Pakistanul, oricare dintre ele ar putea profita de evenimente ca să își rezolve unele probleme prin acțiuni militare fulger. Oricare dintre aceste puteri ar putea profita pentru a pune lumea în fața unui fapt împlinit. China ar putea ocupa insulele Spratley sau chiar ar putea ataca Taiwanul, Iranul ar putea muta decisiv în Yemen sau Bahrein și așa mai departe, profitând de atenția SUA în altă parte.

Strategia poate evolua în funcție de conflict. Este foarte posibil ca Belarusul, strâns legat de Rusia, să se implice sau, în cel mai fericit caz, să accepte tranzitul trupelor rusești pe teritoriul său printr-un acord. Atunci trupele rusești ar putea învălui dinspre sud forțele NATO, insuficient consolidate din vestul Poloniei, obligându-le să se retragă spre centrul acestei țări și punându-le într-o postură neplăcută. Rusia își menține inițiativa, NATO putând doar să reacționeze, și destul de slab, la loviturile Rusiei. Practic, atacul Rusiei se va da pe front, dinspre frontiera cu Lituania și din Kalinigrad, cu o învăluire pe flanc, ceea ce va pune pe picior greșit NATO. Ofensiva rusă, odată ce a destabilizat dispozitivul NATO insuficient consolidat, poate continua spre vest, prin terenul plat al nordului Poloniei. NATO va fi nevoit să lupte în defensivă, retrăgându-se pas cu pas, înregistrând pierderi importante, ceea ce va duce inevitabil la dispute politice în conducerea alianței. Țările NATO sunt foarte sensibile la pierderile de vieți omenești din rândul trupelor proprii, în mod sigur vor fi probleme. Demonstrații pacifiste în capitalele lor, desigur susținute moral și material de propaganda rusească.

Liderii militari vor trebui să găsească rapid o soluție. Constituirea unei linii de rezistență în spatele căreia să se poată consolida, să respingă atacul și să concen-

treze trupele necesare pentru contraatac. Aceasta va trebui să fie în spatele unui obstacol natural, greu de găsit în terenul plat din nordul Poloniei. Poate fi Vistula, dar în cel mai nefericit caz poate fi Oderul, încă nu putem estima.

Aici NATO va avea nevoie de o suplimentare consistentă de forțe. Vom asista la mobilizarea rezerviștilor, dar în majoritatea țărilor alianței aceștia sunt foarte puțini. Se va reintroduce conscripția în multe țări, inclusiv România, lucru greu acceptat de populație. Vor fi proteste și alte mișcări. Dar rezervele nu prea au de unde să vină. Franța nu poate trimite trupe suplimentare, are problemele ei pe plan intern cu terorismul islamic. La fel și Belgia, Olanda, Danemarca, chiar și Germania, nu pot trimite decât un număr redus de trupe față de necesar. Marea Britanie, după tăierile bugetare de la armată din 2010, prea puțin. Greul revine din nou SUA, care suplimentează contingentul său. La fel și țările est-europene, ce înțeleg mai mult decât oricine pericolul. Polonezii nu au încotro, luptă pe teritoriul național. România, Ungaria, Cehia, Slovacia, Croația, Slovenia, Albania, toate trimit trupe suplimentare atât cât pot. Problema e că aceste trupe, în majoritatea cazurilor, sunt de mână a doua, nu sunt experimentate în teatrele de operațiuni, nu au participat la exerciții militare comune. Cu excepția României, ai cărei soldați sunt printre cei mai experimentați în teatrele de operațiuni externe. Dar România trimite aceste trupe cu oarecare ezitare, știind că ar putea fi următoarea țintă a unei invazii rusești și atunci îi vor fi necesare pe teritoriul național. Fără îndoială, după acest succes, Rusia va relua avansul prin sudul Ucrainei în scopul creării Novorusiei, care ar putea ajunge până în Bugeac, la limita brațului Chilia, lângă Galați. Ca viitoare vecină a Rusiei, România ar prefera să își aibă soldații acasă.

Scopul concentrării NATO este stabilizarea frontului, respingerea agresiunii și trecerea la contraatac pentru eliberarea Poloniei și Țărilor Baltice. Întrebarea ce trebuie pusă, oare nu e prea târziu? Nu trebuiau luate toate măsurile ca să nu se ajungă până aici?

Teatre secundare de operațiuni

Desigur, axul de acțiune spre nord-vest, spre Țările Baltice, este doar una dintre opțiunile ce i se deschid Rusiei. Dacă va alege să confrunte NATO, aceasta este cea mai logică cale și care i-ar aduce cele mai multe foloase în cel mai scurt timp. Este cea mai ușoară opțiune geografică, din punct de vedere strategic îi aduce cele mai mari rezultate cu un efort minim, respectiv va putea pune sub semnul întrebării chiar rațiunea existenței NATO dacă nu își poate proteja trei dintre membrii săi, respectiv Țările Baltice. În plus, calea de acțiune este facilitată de existența unei puternice minorități ruse în cele trei state baltice, un *casus belli* fiind ușor de găsit și de exploatat propagandistic. În plus, se poate acționa acoperit într-o primă fază, după modelul din Crimeea, estul Ucrainei sau cel eșuat la Odessa. Rusia va putea cu ușurință să stârnească un conflict aici între minoritarii ruși și autorități, apoi să îl dirijeze spre confruntare, apoi să intervină în sprijinul cetățenilor săi, are acoperirea perfectă. De asemenea, va putea acționa spre centru, lucru puțin probabil, deoarece geografia nu favorizează acțiuni rapide. Chiar dacă Belarusul va deveni o anexă a Rusiei, chiar exercițiul Zapad din 2017 pare să sugereze o astfel de posibilitate²⁵, un

²⁵ <https://www.rferl.org/a/belarus-ukraine-says-russia-left-troops-after-zapad-games/28764925.html>.

atac spre centrul european este mai puțin probabil, zona este dificil de parcurs rapid de trupe terestre.

Rămâne acțiunea spre sud, către Ucraina. Să nu uităm unul dintre principiile de bază ale războiului: surprinderea. În acest domeniu rușii sunt maeștri. Să ne amintim summitul NATO din aprilie 2008 de la București, unde atât Georgia, cât și Ucraina sperau să obțină MAP (Member Action Plan), dar nu au reușit. În același timp, în toată media rusă și în declarațiile oficiale ulterioare tema era Ucraina, cu avertismente și amenințări. Nu se spunea nimic despre Georgia. Totuși, Georgia a fost subiectul atacului din august 2008, semn că Rusia știe foarte bine să își disimuleze acțiunile viitoare.

Astfel, vom putea asista în viitorul apropiat la o escaladare verbală față de NATO și o acțiune ulterioară a Rusiei în Ucraina, spre coridorul de sud, spre Mariupol și de acolo spre istmul Perekop, intrarea pe uscat spre Crimeea izolată, care are mari probleme de aprovizionare după 2014. NATO nu va putea face mare lucru în acest caz, la fel cum nu a putut face mare lucru în acțiunile precedente ale Rusiei în Ucraina, respectiv ocuparea Crimeii și a estului. Vor fi doar sancțiuni economice și de altă natură, fără răspunsuri militare, nici măcar livrarea de armament letal Ucrainei.

Rusia va putea să încerce din nou crearea Novorusiei, prin ocuparea integrală a sudului Ucrainei, proiect întrerupt în urma evenimentelor de la Odessa²⁶. Un avans al Rusiei spre vest nu are cum să nu aprindă problema Transnistriei, entitate care se va racorda direct cu avansul rusesc, fapt care va aduce mari presiuni și prejudicii politice și militare pentru Republica Moldova.

Dar aici apare o componentă strategică esențială pentru România, respectiv Bugeacul. România nu își va putea permite, strategic vorbind, ca Rusia, în avansul său prin sudul Ucrainei, să ocupe Bugeacul. Faptul că va ajunge la intrarea de nord a istmului Perekop, asigurându-și legătura terestră cu Crimeea, că va ajunge la Odessa, tăind legătura Ucrainei cu Marea Neagră și ocupând ultimul port al ei, este una, dar o Rusie agresivă care să ajungă peste Dunăre de Galați este o problemă strategică de neconceput pentru România. Fără îndoială, din moment ce Rusia va ajunge la Odessa va face legătura și cu Transnistria, fapt care va aduce definitiv Republica Moldova în orbita rusească. Este o situație strategică de neconceput pentru România.

În acest sens, România trebuie să acționeze, să se poziționeze activ într-un astfel de scenariu. Va trebui să negocieze cu Ucraina ocuparea preemtivă a Bugeacului de către trupe române, trupe NATO, care să edifice un perimetru defensiv pe malul de vest al limanului Nistrului, o zonă de interdicție a avansului rusesc. O linie de interdicție care să fie Bugeacul, în așa fel încât trupele rusești să știe că o forțare a Nistrului de sud ar duce la o confruntare cu trupe NATO și astfel ar risca reacția întregii alianțe.

Aceste demersuri și pregătirea unor *contingency plans*, ce ar implica forțări ale Dunării pe la Galați, Chilia și Ismail, cu ocuparea Chiliei și Cetății Albe, ar trebui negociate cu NATO încă de pe acum. La fel, va trebui implicată serios diplomația română în discuții cu partea ucraineană, inclusiv asupra livrării discrete de armament și muniții pentru trupele ucrainene. Dar, la schimb cu concesii majore privind minoritatea românească din Ucraina, a doua ca pondere în acest stat după cea rusă, lovită

²⁶ <https://www.theguardian.com/world/2014/may/02/ukraine-dead-odessa-building-fire>.

de noua lege a învățământului ce duce la deznaționalizarea etnicilor români. E momentul să negociem ca și un lider regional, parteneriatul special cu SUA ne poate permite asta.

În al doilea rând, România va trebui să acționeze mult mai hotărât în privința Republicii Moldova. În cazul în care se încearcă revigorarea Novorusiei, să nu uităm că Transnistria va fi implicată direct, în cazul în care forțele rusești forțează spre Odessa, un al doilea front va fi deschis dinspre Transnistria, entitatea aflată în spatele apărării ucrainene, și de la Tiraspol la Odessa sunt doar 100 de kilometri, de la sudul entității transnistrene și mai puțin. O manevră a transnistrenilor spre Odessa ar putea destabiliza total apărarea ucraineană; să nu uităm că pe teritoriul transnistrean, la Colbasna, se află unul dintre cele mai mari depozite de armament sovietic rămas aici din timpul Războiului Rece. Transnistria, ca satelit al Rusiei, nu va rămâne pasivă la o mișcare de forță a Rusiei, ba dimpotrivă. Avansul rusesc va fi sprijinit direct de entitatea transnistreană, de Armata a XIV-a transformată în trupe de menținere a păcii după 1992, care vor putea manevra dinspre nord-vest. Problema cea mai gravă va fi dacă acestea vor ataca dinspre Tighina direct spre sud, spre Bugeac, direct peste teritoriul Republicii Moldova. De aceea, din timp România va trebui să facă demersurile necesare pentru a bloca Tighina cu trupe române, care să susțină spatele armatei moldovene în fața Tighinei, imediat ce se declanșează o astfel de criză. În acest caz, al unui atac dinspre Tighina, trebuie să fim conștienți de faptul că trupele transnistrene nu vor avea rețineri în angajarea trupelor române, trupe NATO, din moment ce Rusia le va declara trupe aflate în afara controlului ei, la fel cum a făcut în estul Ucrainei, deci nu își va asuma direct un contact militar direct cu trupele NATO. Prin urmare, trupele române din spatele celor moldovene de la Tighina, vor trebui să fie suficient de bine pregătite și suficient de numeroase pentru a respinge un atac și a trece la contraofensivă, eliberând orașul și stabilind o linie de demarcație ușor de apărat, linia Nistrului, în acord total cu trupele române ce vor opera în Bugeac. Nistrul va trebui să fie limita maximă până la care Novorusia va putea avansa.

În acest sens, încă de pe acum trebuie continuată politica de scoatere din influența rusească a Republicii Moldova, un proces de durată, dar care va intra într-o fază critică în momentul unei agresiuni rusești spre sudul Ucrainei, care ar amenința cu legarea entității transnistrene de Federația Rusă. Dar toate aceste aspecte vor trebui negociate din timp, încă de acum, cu conducerea NATO. Nu strică să fim pregătiți în caz că se va întâmpla.

Un scenariu apropiat a apărut în romanul românesc *Cnutul maicii Rusia*²⁷.

Concluzii

Desigur, acest scenariu ipotetic poate și trebuie supus criticilor.

Este adevărat că am ținut seama mai mult de componentele terestre, la care NATO este deficitar comparabil cu Rusia, și nu am luat în calcul faptul că NATO ar putea obține supremația aeriană, ținând cont de superioritatea sa în acest domeniu. Realitatea este că încă nu am avut ocazia să vedem eficacitatea sistemelor antiaeriene rusești de tip S-300 sau S-400, ca să nu mai vorbim de S-500. Poate fi doar propagandă, dar cert este că SUA a protestat vehement atunci când Rusia a vrut să vândă

²⁷ Cristian Negea, *Cnutul maicii Rusia*, Baia Mare, Editura Marist, 2013.

sisteme S-400 Iranului. Pot fi eficiente sau nu, nu putem ști până nu le vom vedea în luptă. Dar dacă sunt eficiente, supremația NATO în aer poate fi contestată cu ușurință.

La fel, componenta navală. Am spus că Task Force cu portavioane se vor îndrepta spre Marea Baltică. Întrebarea este dacă vor intra aici. Odată trecute de strâmtoarea Skagerrak, marea este foarte îngustă, făcând vulnerabile navele prin atacuri aeriene sau de rachete de pe uscat, inclusiv de artilerie sub o anumită distanță, de aceea aceste Task Force și portavioanele evită acest lucru. Atuul lor cel mai important este proiecția forței aeriene de pe portavioane la distanță, fără să poată fi amenințate de pe uscat. Deci, portavioanele nu vor intra în Marea Baltică, preferând să stea la distanța de unde își vor putea trimite avioanele să lovească țintele determinate. Dar flota însoțitoare, mă refer la distrugătoare și fregate, poate intra în această mare și poate însoți o forță expediționară de debarcare, aflată sub protecția avioanelor de pe portavioane aflate la o distanță sigură. Dar și aici, nu știm cum vor acționa submarinele rusești, despre care se știe că sunt bine pregătite. În mod sigur, în cazul în care se va pregăti o debarcare, acestea vor acționa. Nu putem ști rezultatul.

Nu am evidențiat în niciun fel componenta informatică a războiului informatic și nici cea a războiului cosmic, în care fiecare tabără încearcă să doboare sateliții celeilalte. Este adevărat că în orice roman futurist despre al treilea război mondial aceasta are un rol decisiv. Rămâne întrebarea care parte va învinge.

La fel, nu am vorbit despre războiul propagandistic, economic, psihologic etc. și altele de acest gen, toate componente ale viitorului război, dar spațiul nu mi-a permis. De asemenea, nu am abordat componenta nucleară. Consider că lansarea unei arme nucleare tactice împotriva trupelor din teren va fi urmată imediat de represalii de aceeași natură, de aici la arme nucleare strategice e mai puțin de un pas. Atunci vom vedea cu ochii noștri MAD (*Mutual Assured Destruction*).

Realitatea este că e mai bine să previi decât să repara. În acest sens, pentru a nu ajunge în situația descrisă în acest articol, NATO va trebui să ia măsuri preventive pentru a tempera și la nevoie a stopa apetitul ofensiv al Rusiei. Va trebui în primul rând să elimine vulnerabilitățile, trecând deschis și hotărât la îmbunătățirea capacităților de luptă și de reacție, în primul rând la forțele terestre, acolo unde este vulnerabil. Pe modelul poliției aeriene de deasupra Țărilor Baltice, program la care a luat parte și România cu patru Mig 21 Lancer²⁸, va trebui implementat un program analog cu forțe terestre, însoțite de tancuri și elicoptere de luptă. Va trebui constituită cât mai rapid Forța de Reacție Rapidă a NATO (VJTF), compusă din efective din țările membre (5.000 militari), și dispusă periodic în zonele sensibile, pentru a arăta determinarea NATO în apărarea oricărui membru al său. Prin rotație, această Forță de Reacție Rapidă va trebui să facă exerciții militare periodice împreună cu alte trupe NATO în vecinătatea frontierelor cu potențial de risc, pentru familiarizarea cu terenul și pentru descurajarea unor potențiale agresiuni. Permanent, pe canale diplomatice și nu numai, vor trebui transmise mesaje clare de suport necondiționat al NATO față de oricare agresor potențial asupra unui membru al alianței.

Mai mult, trebuie întărită apărarea avansată. Mă refer aici la statele ajunse ca și tampon între Rusia și NATO. Pe noi, Moldova ne interesează în primul rând și aici

²⁸http://www.mapn.ro/evenimente/uploads/pdf/20090401_164742_fd74fab4fbf3b47260483457377d73f7.pdf.

va trebui să depunem toate eforturile diplomatice și politice pentru a ne asigura o Moldova prietenă, chiar dacă președintele ei actual s-a dovedit a fi omul Moscovei. Dar, România are destule pârghii ca să blocheze transformarea Moldovei într-un inamic, aici trebuind să presăm mult pentru a nu fi acceptată Transnistria ca și un jucător în politica moldovenească.

Iar despre Ucraina, o problemă NATO și una românească în același timp, va trebui să jucăm inteligent. Ucraina va trebui să rămână opusă Rusiei, este în interesul nostru să o avem ca și stat tampon, dar în același timp ea va trebui să asigure drepturi românilor de pe teritoriul ei, a doua minoritate după cea rusă, chiar dacă o lege nepotrivită adoptată de parlamentul ucrainean face mult rău românilor din Ucraina. Noi va trebui să o combatem și să ne asigurăm că toți etnicii români au toate drepturile, și putem face asta deoarece Ucraina are mai multă nevoie de noi. E suficient să amintesc că SRI asigură securitatea informațională a Ucrainei.

Pe de altă parte, după rezolvarea acestui contencios între noi, va trebui să o ajutăm cu mijloacele posibile pentru a putea să facă față agresiunii Rusiei din est. Neoficial, va trebui să o ajutăm inclusiv cu mijloace militare, de genul armamentului comun care se găsește în inventarul ambelor țări, dar și al Rusiei. Este în interesul nostru, dar și al NATO, ca Rusia să nu meargă mai departe de Crimeea și Donbass.

Iar dacă încearcă și chiar reușește, va trebui să avem planurile pregătite pentru a o bloca pe Nistru, prin ocuparea și apărarea acestei linii cu trupe românești pregătite în poziții defensive, gata de ripostă în cazul unui atac.

Lista ilustrațiilor:

Fig. 1 – Trecătoarea Suvalki, coșmarul NATO (Sursa: <http://www.digitaljournal.com/news/world/suwalki-gap-key-to-nato-s-eastern-flanksecurity/article/469409>).

Fig. 2 – Poliția aeriană în Țările Baltice (Sursa: <https://eurasiangeopolitics.com/baltic-maps/>).

Fig. 3 – Flancul estic și Rusia (Sursa: <http://dev.nrt24.ru/russia-threatens-response-to-us-military-buildup-in-eastern-europe/>).

Fig. 4 – NATO și Rusia (Sursa: <http://bintel.com.ua/en/article/18-NATO-Warsaw/>).

Fig. 5 – Atacul Baltic (Sursa: <http://warnewsupdates.blogspot.com/2016/10/could-us-military-stop-russian-invasion.html>).

Fig. 6 – Regiunea transnistreană, Odessa și Bugeacul (Sursa: <https://www.languagesoftheworld.info/russia-ukraine-and-the-caucasus/challenges-transnistrias-potential-ascension-russian-federation.html>).

Fig. 1

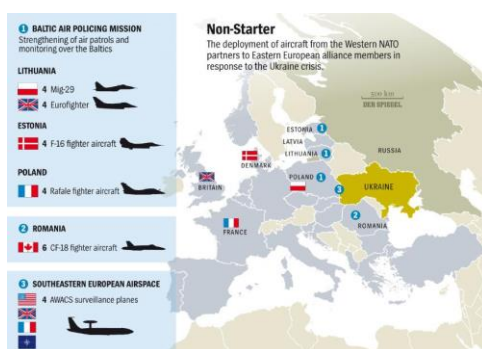

Fig. 2

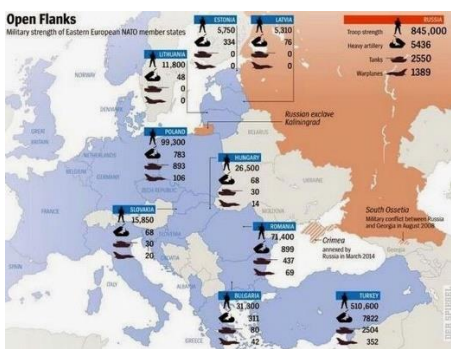

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6